

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Miren Ensunza Valier

*Errigoiti,
Bizkaia
(1934-2022)*

Aurkibidea

Biografia

1934an jaio zen Bilbon (bere aitak hango trenean egiten baitzuen behar), baina 5-6 urte gaz Errigoitiko Olabarri auzoko Intzunizera joan ziren bizitzera. Aita Arrietako Txakarrenekoa zen eta ama bermeotarra. 6 neba-arrebatatik bera da zaharrena. Umetan Olabarriko eskolara joan zen, baina baserriko zereginak zirela eta ez zenez askorik joaten, beranduago Meakurreko (Morga) eskola partikularretara ere joan zen. 22 urte gaz Baraiatzeko baserriko Cosme Arrienegaz ezkondu zen eta bertara joan zen bizitzera. 5 seme-alaba izan zituzten.

Zintak

EGT-001

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2010-01-14
- **Iraupena:** 83 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Umetako jolasak

- **Erref:** EGT-001/002
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:02:53. **Bukatu:** 00:05:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Olabarrin soka-saltoan, tabaka, "kuike", "erreteroan"... jolasten zuten. Gehien bat neskekin jolasten zuen. Tronpa beti erabiltzen zuten bere anaiek. Zela erabiltzen zuten kontatzen du.

2. Eskolara Olabarrira eta Meakurrera

- **Erref:** EGT-001/005

- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:08:31. **Bukatu:** 00:11:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Olabarriko eskolan ibili zen. Baserrian lan asko egin behar izaten zenez, ez zen asko joaten eta aitak gero partikularretara bidali zuen Meakurrera. Neskak eta mutilak bereizita egoten ziren eskolan.

3. Mallabiko maistra, Benita

- **Erref:** EGT-001/006
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:11:41. **Bukatu:** 00:13:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Mallabiko maistra izan zuen, Benita. Hari buruzko kontuak aipatzen ditu.</p>

4. Dotrina Meakurren euskaraz, eskolan erdaraz

- **Erref:** EGT-001/007
- **Iraupena:** 0:03:47. **Hasi:** 00:13:34. **Bukatu:** 00:17:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:

Dotrinara Meakurrera joaten ziren, Olabarrin elizarik ez zegoen eta. Don Enrike Pujana izan zen abadea. Neska-mutilak elkarrekin joaten ziren eta euskaraz izaten zuten. Eskolan zigortu egiten zituzten euskaraz egitearren: jo, jolasordurik gabe laga...

5. Eskolako materiala

- **Erref:** EGT-001/008
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:17:21. **Bukatu:** 00:19:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala

Laburpena:

Ikasgelan zertzuk izaten zituzten kontatzen du. Ikuskatzailea etortzen zenean, kuaderno garbia erakusten zioten eta egunerokoan beste bat erabiltzen zuten. Eguerdian etxera joaten ziren bazkaltzera.

6. Abereengatik domeketan ere lan

- **Erref:** EGT-001/009
- **Iraupena:** 0:03:47. **Hasi:** 00:19:17. **Bukatu:** 00:23:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Abereak izanez gero, domeketan ere lan egin behar izaten zen. Bost-sei behi izaten zituzten eta arto asko ereiten zuten, soro handiak zituzten. Lexikoa. Esnea eta arrautzak saltzen zituzten. Gose garaian, Bilbotik eta janaria eroatera etortzen ziren Olabarriraino.

7. Azpigarria basotik eta belar lehorra astoarekin

- **Erref:** EGT-001/012
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:27:58. **Bukatu:** 00:29:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Abereentzat azpigarria basotik ekartzen zuten. Belar lehorra astoarekin gurdian ekartzen zuten etxera.

8. Errotara artoa eta garia ehotera

- **Erref:** EGT-001/014
- **Iraupena:** 0:04:42. **Hasi:** 00:30:12. **Bukatu:** 00:34:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Errotara Muxikara ere joandakoa da. Bere nebari "pesetas" esaten zioten. Anekdotak bat kontatzen du. Labeko sua egiten zuten. Errotan bereizi egiten zen artoa jateko edo abereentzat bazen, leku desberdinetan ehoten zen. Astoz joaten zen errotara.

9. Aita frentean eta ama umeekin Zamudion

- **Erref:** EGT-001/015
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:34:54. **Bukatu:** 00:37:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Aita frentera eraman zuten eta ama Zamudion bizi izan zen ume jaioberriekin. Ama ez zen babeslekura joaten, ume txikiak zituelako, eta ikusi zuen zela lehertu zen bonba bat babeslekuan.

10. Aitaren tatuajea eta Mirenen jaunartzea

- **Erref:** EGT-001/016
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:37:30. **Bukatu:** 00:40:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Ezkon aurretik, itsasoan lan egin zuen aitak. Besoan aingura bat zeukan tatuatuta. Mirenek zazpi-zortzi urterekin egin zuen jaunartzea, jostunak eginiko soineko arrosa batekin.

11. Umeari izena ipintzeko tirabirak

- **Erref:** EGT-001/017
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:40:05. **Bukatu:** 00:42:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:

Bataiora ez ziren aita-amak joaten. Umea jaio eta egunean bertan edo biharamunean bataiatzen zen. Semeari izena jartzeko zer nolako tirabirak erabili zituzten kontatzen du.

12. Orduko hiletak

- **Erref:** EGT-001/018
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:42:25. **Bukatu:** 00:45:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

<p>Gorpua etxetik andariak eramaten zuten elizara. Gauez hilotzaren ondoan egoten ziren arrosarioa errezatzen. Hileta orduan gorpua mezatan egoten zen. Bazkaria ematen zuten etxekoek.</p>

13. Meza latinez eta sermoia euskaraz

- **Erref:** EGT-001/019
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:45:11. **Bukatu:** 00:46:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Mezak latinez ematen zituzten eta ez zuten ezer ulertzen. Monagiloak erantzuten zion abadeari. Bizkarrez ematen zuen meza eta sermoia emateko pulpitora igotzen zen eta euskaraz ematen zuen. Konfesatzera joan eta tontakeriak esaten zituztela dio.

14. Inguruko herrietako jaietara

- **Erref:** EGT-001/022
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:49:10. **Bukatu:** 00:51:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara

Laburpena:

Mungiako jaietara joaten zen eta bisigu asko egoten zen. Errigoitira Santa Agedatan eta San Antoniotan etortzen ziren aitarekin. Garagardoa ematen zien baina ez zitzaien gustatzen.

15. Etxeko sagar-motak

- **Erref:** EGT-001/023
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:51:46. **Bukatu:** 00:53:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Etxean sagarrondo batzuk bazituzten: "musturluziek", Larrabetzu sagarrak, errezil sagarrak...

16. Senarrarekin bizikletaz

- **Erref:** EGT-001/024
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:53:13. **Bukatu:** 00:54:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak

Laburpena:

Bizikleta zeukan Mirenen senarrak eta elkarrekin ibiltzen ziren. Morgatik Bilbora autobusa egoten zen egunean pare bat aldiz.

17. Orduko janzkera eta lehenagokoa

- **Erref:** EGT-001/025
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:54:18. **Bukatu:** 00:56:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Aste Santuetan arropa berria janzten zuten. Arropa asko josten zituzten. Senarraren aitak jaunartzea oinutsik egin zuela kontatzen du, abarketak lepotik zintzilik zituela. Erromeriara domeketako arrokekin joaten zen.

18. Ura etxetik gertu

- **Erref:** EGT-001/026
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:56:20. **Bukatu:** 00:58:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Iturria eta beherago putzua zituzten etxetik gertu, arropak garbitzeko. Ezkondu eta Errigoitira etorri zenean, ez zeukaten urik etxean. Labaderoa eta abereek ura edateko lekua bazuten.

19. Plantxa txapan berotzen zuten

- **Erref:** EGT-001/027
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:58:22. **Bukatu:** 00:59:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:

Orduko plantxa zelakoa zen kontatzen du. Txapa gainean edo brasarekin berotzen zuten plantxa.

20. Tipula erein eta txerria hil, ilbeheran

- **Erref:** EGT-001/028
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:59:49. **Bukatu:** 01:01:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:

Tipularen hazia ereiteko eta txerria hiltzeko ilbehera aukeratzen zuten. Oraindik ere urdaiazpikoa gatzetan edukitzen du.

21. Mediku xelebrea Olabarrin

- **Erref:** EGT-001/029
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 01:01:47. **Bukatu:** 01:03:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:

Mediku xelebrea zeukaten: gorbataztat galtzerdi bat erabiltzen omen zuen. Mirenen amak ez zeukan medikuarekin konfidantza handirik.

22. Erditzerako emagina etxean

- **Erref:** EGT-001/030
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 01:03:05. **Bukatu:** 01:05:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Mirenek erditzerako emagina ekarri zuen etxera, gernikarra eta ospitalean lan egiten zuena. Bidaia ordaindu behar izaten zion taxistari, Pedro "Txirri"ri.

23. Kanpai-hots motak

- **Erref:** EGT-001/031
- **Iraupena:** 0:03:38. **Hasi:** 01:05:42. **Bukatu:** 01:09:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kanpaiak

Laburpena:

Ermandadeen bitartez egiten zuten abereen aseguruak. Baserri bat erre eta jendearen laguntzarekin egin zuten aurrera. Sua bazegoen, kanpaiek larri-larri jotzen zuten. Aita Santua hiltzen bazen ere desberdinak izaten ziren. Umeren bat hiltzen bazen, aingeru-kanpaiak jotzen ziren. Gizonezkoa hiltzen bazen, bi kanpai jotzen zituzten eta emakumezkoa bazen, hiru.

24. Mungiara ile-apaindegira

- **Erref:** EGT-001/032
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 01:09:20. **Bukatu:** 01:10:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Orrazkerak

Laburpena:

Gaztetan ez ziren makilatzen, ezta bere alabak ere. Mungiara ile-apaindegira joaten zen. Sei hilabeterik behin, permanentea egitera joaten zen.

25. Gizon bati sorgina agertu zitzaionekoa

- **Erref:** EGT-001/035
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 01:13:25. **Bukatu:** 01:15:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:

Istorio bat kontatzen du: gizon bat ilargi zuriarekin soroan omen zebilen lanean eta etxera joandakoan, artilea egiten goruetan hasi omen zen. Katuak esan omen zion "gizona izan eta goruetan?" eta gizonak erantzun "katua izan eta berbetan?". Berehalakoan katua tximiniatik gora joan omen zen.

26. Sorginak errekatxoan

- **Erref:** EGT-001/036
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 01:15:09. **Bukatu:** 01:16:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:

Domeketan irtetzen zirenean, beldurrez joaten ziren bidean. Sorginak errekatxoan ileak orrazten egoten zirela entzun izan du. Holako kontuekin ikaratu egiten zen.

27. Gabonetan marraskiloak jateko

- **Erref:** EGT-001/037
- **Iraupena:** 0:03:43. **Hasi:** 01:16:34. **Bukatu:** 01:20:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

Gabonetan marraskiloak jaten zituzten. Bere amak ez zekien intxaur-saltsa egiten.

28. San Juan suak eta ohiturak

- **Erref:** EGT-001/038
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 01:20:17. **Bukatu:** 01:22:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:

<p>Olabarrin ez zituen San Juanak ospatzen, sua egin bakarrik. Errigoitira etorritakoan hasi zen ospatzen. Lastazaoei sua eman eta soroari bueltak ematen zizkioten kantuan.</p>

Transkripzioa

- Ta San Juanak lehen zelan ospatuten zenduezan?
- San Juanak, hamen [...] San Juanak, e? Han niretzako San Juan ez da ixen.
- Ez?
- Ez! Hamen. Badakizu zelako aldie dauen handik hona? Ikusi be eitten [da]. Hara Bizkei ganera [idxetan] dogunien, handik ikusten da edarto: Morga ta ha Intxuse ta horrek. Ta Olabarri. Hau urrun dao. San Juanak hau de ganera. Hori. Ha behie ez da San Juanak. Han San Antonio.
- Baiñe han be ingo zenduen San Juanetako sue edo...?
- Ez! A, sue? Suek bai. Baia konbidautzie guk Santidxagoak. Morgan guk Santidxagoak ein douz jaidxek. Aittuten dozu?
- Bai, bai.
- Ta hamen, ba, San Juan hor dauen lez, hor zelebraten dan lez, San Juanak be eitten doguz ta San Antonio be erdi zelebrau [dogu], behien, behera joaten gara ta ba...
- Baiña zu gaztie ziñenien diñot.
- A! Ez.
- San Juanak zelan eitten zenduezan?
- Ezebez. Guk San Juan...
- Baiña San Juan suek-eta eitten zenduezan.
- Sue bai. Suek bai. Txolak hartu ta ein su handixe ta gero... Gari-txolak antxiñe, badakizu, ezta? Sue emon han ta kantetan: "Sapoak eta sugiek suten erre ta artoak eta garidxek kaxan gorde" ta kantetan genduzen, holan txolie suten, [...], holan. Ta soloari bueltak emon. [Entzun dozu?]
- Bai.
- Geure soloari bueltak.
- Eta ze kanta kantetan zenduen ba?
- Ba, holantxe: "Doniene ta Doniene, sapoak eta sugiek suten erre, ta artoak eta garidxek kaxan gorde" ta, ba, kanta edo, ba, holantxe, ez asko kantarik be.
- Bueno, baiña kantetan zenduen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-12-19

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com